

Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla

Erkki Tuomioja

”Kuitenkin niin lähellä”. Näin kuvasi Latvian entinen Suomen suurlähettiläs Anna Zigure vuonna 1997 ilmestyneessä kirjassaan Suomen ja Latvian suhteita. Maantieteellisesti maat olivat lähellä, mutta esim. kaupan ja kulttuurin suhteen kaukana toisistaan. Samaa voitiin vielä tuolloin sanoa Pohjolasta ja Baltiasta kokonaisuutena. Kaukana, kuitenkin lähellä.

Suurlähettiläs Ziguren kirja ilmestyi 15 vuotta sitten. Paljon on ehtinyt tapahtua sen jälkeen. Viro, Latvia ja Liettua ovat vakiinnuttaneet itsenäisyytensä. Niistä on tullut Euroopan Unionin ja Naton täysivaltaisia jäseniä ja Pohjoismaille tärkeitä kumppanimaita pyrkimyksissä luoda rauhaa ja taloudellista vaurautta Itämeren alueelle. Myös globalisaation luomiin haasteisiin pienet maat ovat paremmin voineet vastata yhdessä.

Pohjoismailla oli Baltian maiden itsenäistyessä jo pitkä kokemus yhteistyön tekemisestä, mistä oli hyötyä luotaessa suhteita Viroon, Latviaan ja Liettuaan. Pohjoismailla ja Baltian mailla oli monia yhteisiä arvoja ja intressejä, ja yhdessä toimien vaikutusmahdollisuudet kansainvälisiin kysymyksiin olisivat suuremmat. Yhteistyön muodoista tuli toisenlaiset. Siinä missä Pohjoismaiden välinen yhteistyö oli institutionalisoitu Pohjoismaiden Neuvostoon ja Ministerineuvostoon, yhteistyö Baltian maiden kanssa haluttiin pitää vapaamuotoisena ja joustavana. Syntyi Pohjoismaiden ja Baltian maiden ns. NB8 yhteistyö, jossa kahdeksan maan edustajat – pääministereistä virkamiehiin – tapaavat säännöllisesti toisiaan. Instituutioista ei kuitenkaan ole täysin luovuttu. Pohjoismaiden Ministerineuvostolla on vuodesta 1991 lähtien ollut tiedotuskonttorit Baltian maiden pääkaupungeissa. Konttorien hallinnoimat vaihto-ohjelmat ovat perin suosittuja ja lisäävät virkamiesten, opiskelijoiden ja kulttuuritoimijoiden kanssakäymistä. Pohjoismaisen investointipankin tasavertaisiksi jäseniksi Baltian maat tulivat vuonna 2004.

NB8-ryhmä on kiinnostava keskustelukumppani myös kolmansille maille. Poliitikkojen, tutkijoiden ja muiden asiantuntijoiden E-pine-dialogi Yhdysvaltojen edustajien kanssa on jo vakiintunutta, ja muutkin maat ovat yhä kiinnostuneempia ajatustenvaihdosta, mm. Iso-Britannian kanssa on järjestetty kaksi pääministerikokousta.

Uusia yhteistyön mahdollisuuksia on luonnosteltu mm. elokuussa 2010 valmistuneessa ”viisaiden miesten raportissa”. Yksi konkreettisimmista yhteistyön muodoista on NB8-maiden yhteinen ydinturvallisuusharjoitus. Se järjestetään maaliskuussa 2013, ja Suomi vastaa harjoituksen koordinaatiosta.

Sosiaali- ja terveysalan yhteistyö on sekä kiinnostava että haasteellinen. Baltian maat ovat valinneet sosiaalipolitiikassa eri linjan kuin Pohjoismaat osin reaktiona mielivaltaiseksi koetun neuvostoajan järjestelmän katteettomalle tasa-arvoretoriikalle. Baltian maissa valtion ja kuntien panostus sosiaalipolitiikkaan on pienempi ja sosiaalinen koheesio heikompi. Pohjoismaissa varjellaan hyvinvointivaltiota, minkä edellytyksenä on ollut vahva yhteiskunnallinen osallistuminen riittävine voimavaroineen. Pohjoismaisen mallin menestys on kuitenkin herättänyt Baltiassakin tarpeen arvioida hyvinvointiyhteiskunnan perusteita.

Pohjola tekee lähtökohtien eroista huolimatta yhteistyötä Baltian maiden kanssa sosiaali- ja terveyssektorilla mm. ihmiskaupan torjumiseksi ja tasa-arvon edistämiseksi. Ihmiskaupan torjumiseksi viranomaisyhteistyötä on tiivistetty mm. lähettämällä edustustoihin poliisin ja rajavartiolaitoksen yhteysvirkamiehiä. Lisäksi viime vuonna käynnistettiin yhteistyöministerien laaja ihmiskaupan vastainen hankekokonaisuus.

Pohjoismaat ovat vuodesta 2006 lähtien osallistuneet aktiivisesti EU:n pohjoisen ulottuvuuden alaiseen Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeingiin, johon myös Baltian maat kuuluvat. Pohjoismaiden sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvoston alainen laitos, Nordens Välfärdscenter (NVC), myöntää taloudellista tukea Pohjoismaiden ja Baltian vammaisjärjestöjen väliselle yhteistyölle. NVC koordinoi myös pohjoismaista alkoholiin liittyvä virkamiestyöryhmää jonka mandaattiin kuuluu Itämeren maiden ja Pohjoismaiden välisen yhteistyön kehittäminen. Nordic School of Public Health (NHV)-korkeakoulu vastaanottaa opiskelijoita Baltian maista.

Tasa-arvoalan yhteistyön puitteissa on käsitelty koulutusta, tasa-arvoa työpaikoilla, julkisessa tilassa ja tiedotusvälineissä sekä edistetty nollatoleranssia sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan.

Pohjoismaiden tasa-arvopolitiikkaa ja hyviä käytäntöjä on myös esitelty. Mielenkiintoisena yksityiskohtana on perinteisiä sukupuolirooleja haastava tanskalainen lastenkirja ja aiheeseen liittyvä opetusmateriaali, joka on käännetty ja sopeutettu kunkin Baltian maan käyttöön.

Pohjolan ja Baltian yhteistyössä korostuu epämuodollisuus ja vapaaehtoisuus. Sen voimana on myös luovuus. Voimme oppia toistemme kokemuksista – suurlähettiläs Ziguren sanoin - olemmehan kuitenkin niin lähellä.

Erkki Tuomioja
ulkoasiainministeri

CENTRUM BALTICUM

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org